

בחוקותי חכ"ז שיחה א'

להרמב"ם בהתחלת ימות המשיח לא יבטל דבר ממנהגו של עולם, ואח"כ, יהיה שינוי מנהגו של עולם. ולכן בנבואות שבאים בהמשך ל"ויצא חוטר מגזע ישי" מפרש שזהו משל, אך בנבואות שמתארים את מצב העולם ללא קשר למלך המשיח, ע"ד "והשבתי חי' רעה מן הארץ", מפרש שזהו כפשוטו אך בתקופה הב'.

הרמב"ם פוסק שבימות המשיח "לא יבטל דבר ממנהגו של עולם כו' אלא עולם כמנהגו נוהג כו' וזה שנאמר בישעיה כו' משל וחידה כו'".

ולכאורה בתורת כהנים על הפסוק "ועץ השדה יתן פריו" נאמר "ומנין שאפילו אילני סרק יהיו עושין פירות ת"ל ועץ השדה יתן פריו" (ועד"ז הוא בגמרא בכתובות), ולכאורה זהו ביטול מנהגו של עולם.

(ואין לומר שלדעת הרמב"ם גם דרשת התורת כהנים הוא משל ומליצה, כי בתורת כהנים בא מאמר זה בהמשך לכמה מאמרים שתוכנם הוא ברכה גשמית כפשוטו. וגם אין לפרש ש"עץ השדה יתן פריו" אינו ביטול מנהגו של עולם - מפני שכן היה בהתחלת הבריאה לפני חטא עץ הדעת, ואם כן אין זה נחשב חידוש במעשה בראשית - כי מלשון הרמב"ם משמע ששולל לא רק חידוש אלא גם שינוי מנהגו של עולם, ואילני סרק מוציין פירות הוא ביטול המנהג של העולם עתה).

והביאור בזה: בהקדים שלכאורה הרמב"ם אומר שאחד מי"ג העיקרים הוא האמונה בתחית המתים, שזהו ביטול מנהגו של עולם. ולכן צריך לומר שהמדובר בשני זמנים, שבהתחלת ימות המשיח לא יבטל דבר ממנהגו של עולם, ואח"כ, לאחר התחלת ימות המשיח, יהיה שינוי מנהגו של עולם. דגדר ענינו של משיח הוא התקופה הראשונה שבא לא יבטל דבר ממנהגו של עולם, ולכן בנבואות שבאים בישעיה בהמשך לפסוק "ויצא חוטר מגזע ישי" מפרש הרמב"ם שזהו משל, כי ענינו של משיח אינו ביטול מנהגו של עולם, אך הנבואות שמתארים את מצב העולם ללא קשר למלך המשיח, כמו "והשבתי חי' רעה מן הארץ", מפרש שזהו כפשוטו אך בתקופה הב'.

אך צריך להבין, אם גדרו של משיח הוא לפעול בעולם כפי שהוא במנהגו של עולם, אם כן מהו ההכרח שיהי' תקופה שניה, ומה יביא לתקופה השנייה? והביאור: על דרך המבואר בגמרא ש"זכו ארו עם ענני שמיא לא זכו עני ורוכב על חמור", שהגדר של משיח הוא לפעול במנהגו של עולם, אך כשבני ישראל יהיו "פנויים בתורה ובחכמתה" "ולא יהיה להם נוגש ומבטל", "וישיגו דעת בוראם כו'" מובן שיהיו במצד ד"זכו", ו"זכו" יביא בהכרח את התקופה השנייה - ביטול מנהגו של עולם.